

Fartygsrariteter i sikte

Freddy Braun är sjömannen som steg i land och började stycka upp gamla båtar. Hans butik, Fartygsmagasinet, i Stockholms Gamla stan är full av nautiska rariteter från 1700-talet och framåt.

– Nu finns det inga gammeldags fartyg kvar att skrota, men med mitt lager kan jag sälja saker i flera decennier framåt, säger Freddy och visar runt Nostalgibörsen i vad som är rena museet.

Av Jörgen Holmstedt (text), Roland Brinkberg (foto)

Det första du tänker på efter att ha öppnat dörren till Fartygsmagasinet är doften: Tjära, trä, gamla rep och olja i en förföriskt väluktande blandning.

– Alla kommenterar lukten och säger att det doftar som på en riktig

båt, säger föreståndaren Freddy Braun stolt.

– Det är annat än i en modern båttillbehörsbutik där det luktar plast.

Han nästan spottar ut det sistnämnda ordet i förakt. Här i det medeltida huset på Österlång-

gatan 19 i Gamla stan duger bara gedigna, tidlösa material som mässing och ädelträ.

– Vi är snart ensamma om att inte ta kreditkort. De är ju gjorda av plast. Vi kör den gamla stilen med pengar eller check.

– Världen står lite stilla här,

Teleskopkikare från slutet av 1800-talet. Den bruna i läder och mässing är gjord av J W Norie & Co i London och har dammlucka fram och bak. Pris: 12.800 kr. Kikaren i svartmålad vitmetall har inskriptionen KF vilket står för Kungliga flottan och är förmodligen tillverkad i London. Pris: 9.500 kr. Referensboken kommer från Sotheby's och går på 750 kr.

berättar Freddy Braun och visar runt i den 140 kvadratmeter stora butiken som fullkomligt dignar av nautiska instrument, fartygsföremål, inredningsdetaljer, gallsjongurer och spömansarbeten som båtm modeller och skeppsporträtt.

Värdetransportkista gjord i gjutjärn och vägandes över 100 kilo. Vaxholmsbolaget låste in pengar och värdepapper i denna vid 1800-talets slut.

Kronometer tillverkad 1860 av engelska Dent, som även gjort tornuret i Big Ben. Har tillhört svenska marinen. Att loggboken finns kvar, som i det här fallet, är sällsynt. Därav det höga priset på 98 000 kronor. Utan bok hade den kostat runt hälften.

Samtidigt är denne på 60-talet invandrade schweizare noggrann med att påpeka att Fartygsmagasinet inte är någon snobbutik.

– Vi vill inte vara en lyxbutik utan har prisnivåer för alla människor. För en femtiolapp får du till exempel ett funktionellt beslag.

Kombinerat utbud

Vårt utbud är en kombination av det exklusiva och enklare saker för den som bara söker det annorlunda till ett överkomligt pris.

– På belysningsidan, där efterfrågan är störst, ligger vi på nivå med den övriga branschen vad det gäller prisinställningen. Vi har nytillverkning av sandgjutna armaturer, fullt godkända ur säkerhetssynpunkt. Bara att ta hem

och koppla in för 475 kronor styck. Dessa kostar 200–300 kronor mera på andra håll.

– Vi har inga mellanhänder, utan står i direktkontakt med de

få gjuterier som sysslar med detta, fortsätter han.

Denne entusiast älskar helt enkelt den gamla fartygskulturen, innan man mot slutet av 50-talet började inreda båtarna med lättmetall och heltäckningsmattor.

– Förr gjorde man funktionella saker som även var estetiskt vackra och använde den bästa kunskapen och de finaste materialen.

– Man tillbringade mycket tid på havet och ville känna sig som hemma ombord, därför tog man sig tid och råd när man inredde fartyget. Och det skulle hålla hur länge som helst.

Gammal sjöman

Freddy Braun är alltid själv gammal sjöman.

– Jag började längst ner som maskinist och jobbade upp mig till binärsan. Började sedan på egen hand med en kollega. Stämde opplanerat i Sverige efter att ha fått ett erbjudande om att medverka vid en

Till vänster en torrkompass i mässing med syftsikte från 1800-talets mitt. Anonym tillverkare men troligen av anglosaxisk härkomst. Pris: 12.800 kr. Nakterhuset, en kompass i ett litet hus, till höger är gjord på 1920-talet av den anrika och ännu existerande firmen G W Lyth i Stockholm. Kostar 16.500 kr.

Med denna nästan två meter långa segelbåtmodell kallad Pond Yacht från 1870-talet kan man segla på riktigt. Gjord i teak med köl av bly och med lättmonterbar rigg. Med en fånglina var detta stora pojars leksak långt innan dagens radiostyrd modellbåtar. I mycket gott skick för 84.000 kr.

Med valben kan man tillverka mycket. Skeppsmodellen har en okänd vaffångare byggd av ben från en kaskelottval. Det går att fälla masten. Pris: 28 000 kr. Kaskelottvaktanden på sockel betingar ett pris på 6.400 kr och är från 1800-talets mitt, liksom spiltullarna av valben för 1.500 kronor styck. Gaset med små vassa tänder kommer från en tunniere harpunerad av John Cuhley och är inrestad med texten Ship Henry 1864. Pris 24.700 kr.

The House Of Scotland heter denna galionsflagga i massivt sk från 1800-talet. 2,5 m hög, även om Sjöa Låva Wadström fräste med öppen sågbruk. Om flaggskedet tycks aningen oklart, berättar det på att man tillfogat de färger man hade till färds.

Med en Sailor's Priest, en sjöbatong, samlade båtsman ihop sitt råbarkade manskap som gått i land för att festa, för fortsatt seglats. Ett slag av den bambuklädda blyklumpen och man följde snällt med, i vilken skick man än var. Gjord i Kina på 1860- eller 70-talet. Pris: 3.850 kronor.

Sveriges mest kände fartygsporträttör (jo, det heter faktiskt så) är Lars Petter Sjöström och han har bland annat avbildat detta skepp, Pegasus från 1873. Prislappen på 34.600 kronor är ofta så hög i just Sjöströms fall, annars kostar liknande tavlor runt 4.000-8.000 kr.

Svenska Amerika Linien korsade Atlanten från 1920-talet fram till i början av 70-talet och efterlämnade många vackra saker som silverbestick för 350-2.700 kr styck, lunchmenyer för 1.000-1.500 kr och en minnestavla från jungfruresan med sammanslutningen Gripsholms-piraterna 1929 för 1.750 kr.

som skulle skrotas: Passagerar- och fraktfartyg, färjor, krigsfartyg, isbrytare med mera.

Det fanns en tid när man hällde spillolja på uttjänta båtar och tände på, för att sedan samla ihop den kvarblivna metallen. Men det var både besvärligt och miljofarligt, det låg ju och pyrd i dagar, så man var bara glad över att den togs bort som jag hade bud på rubbet, skrattar Freddy.

Hela inredningar

Det unika med Freddy Braun är att han inte bara gör hand om de troféaktiga pjäserna som skepps-

klockor och maskintelegrafer, han monterade även modösamt ner hela inredningar.

– Ingen annan brydde sig om att göra det, eftersom det låg för nära i tiden för att någon skulle förstå att även gamla möbler, hyllor, ledstänger och trappor en dag skulle bli eftersökta. Jag såg det annorlunda och har fått rätt eftersom jag nu har redier som köper tillbaka sina egna grejer till nybyggen där de vill åter skapa nostalgiska, rejäla och tidlösa miljöer.

– Det är allt från konferensrum till entréer. Jag har även inrett land-

läkarmottagningar och simhallar. Vi är ensamma i världen med att kunna erbjuda detta.

Som ett museum

Denna specialaffär är med sina nautiska rariteter från 1700-talet och framåt rena museet. Faktum är att även riktiga museer tillhör kundkretsen.

– Sjöhistoriska museet har själva erkänt att de har koncentrerat sig alltför mycket och för länge på den riktigt gamla segelfartygstiden, och missat den motordrivna epoken från ånga till diesel som

runnit iväg. De har blivit tvungna att komma till oss och skaffa grejer, konstaterar Freddy och man kan ana ett belåtet leende under skägget.

Vällyft lager

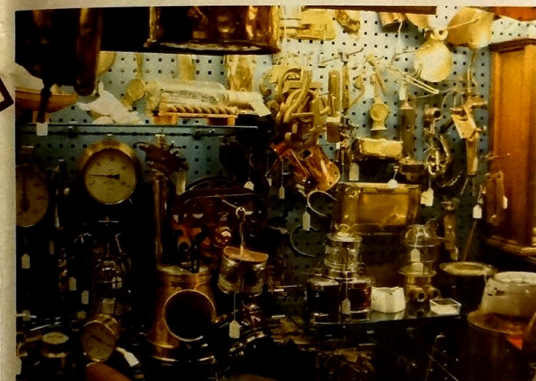
Nu har det gått sju, åtta år sedan Freddy Brauns senast styckade upp ett fartyg. Det finns nämligen inga gamla båtar kvar att slakta. De som skrotas i dag är från 60- och 70-talen och där finns som sagt inget att hämta.

Det börjar med andra ord bli ont om saker. För andra försäljare, vill

Välbevarad fartygsratt i teak från sekelskiftet med midskeppsspak i mässing som visar roddrets position och som kostar 9.800 kr. Maskintelegrafen med pling, som det låter när man drar i spaken, är tillverkad av Chadburns i Liverpool på 1930-talet. Denna trofébetonade pjäs går för 32.500 kr. Den östtyska flaggan kommer från det forna landets diktator Erich Honeckers privatjakt, som hans medarbetare flydde till Stockholm med efter Berlinsmurens fall 1989. Pris: 2.800 kr.

Komplett dykare från början av 1900-talet då den tillverkades av engelska Siebe Gorman & Co, kända för att göra Rolls-Royce-motorer bland dykutrustning. Alla delar är av samma fabrikat, annars är ett ihopplock vanligtast. Hela härligheten med tvåcylindrig pump, slangar, ventiler och annat går på 225.000 kronor.

Båt- och fartygsbeslag finns i massor.

säga. Fartygsmagasinet har förutseende nog fyllt flera lager med så mycket gamla ting, att det kommer att räcka för försäljning flera decennier framåt.

– Ibland har jag fått in 400 identiska kojer. Eftersom jag eftersträvar att det ska kännas så exklusivt som möjligt för kunden, vill jag inte sälja för mycket av samma sak på samma ställe.

– Då har det varit bra att kunna skicka ett antal till de övriga butikerna, säger Freddy som en gång öppnade försäljningsställen i Lugano, Basel, London och Oslo också.

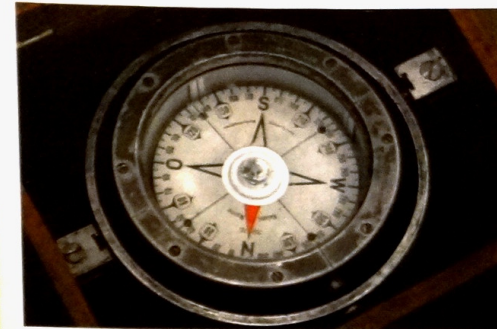
Men snart är det bara den här och Oslo-butiken kvar.

– Sådant här tar mycket tid och man börjar ju bli lite till åren ...

Motvilligt modern

Lite modern anda har trots allt lyckats tränga sig in i denna gammalmodiga miljö i form av en hemsida på Internet: www.seaborne-fartygsmagasinet.com. Den är Freddy Braun som väntat inte helt positivt till.

– Våra grejer kan inte säljas via en sådan här, menar han och klappar sin laptop.

Torrkompass tillverkad av tyske Carl Baernburg för den tyska kejsarliga armén 1916 och även använd under andra världskriget, vilken det vid senare tillfälle ditmonterade örnmärket med hakkors visar. Pris: 12.800 kr.

Fartygsmodeller av högsta klass. Längst in en slätskonare med hela fem master vilket är ovanligt i modellsammanhang. Denna blockmodell är ett sjömansarbete från sekelskiftet och kostar 38.500 kr. Det tremastade spanbygget är även det gjort av en sjöman, heter Diana och är från 1920-talet. Pris: 29.500 kr. Till vänster ses förseglet på Great Linnea, en Roslagsjakt skapad av en av få professionella modellbyggare på 1970- eller 80-talet. Pris: 37.500 kr.

Oktant från tidigt 1800-tal i ebenholts och med detaljer i mässing och elfenben. Tillverkad av Parnell i London. Kommer tillsammans med ett styrmansbrev tillhörandes en sjöman vid namn Hans Knutsson och daterat 1896. Pris: 19.800 kronor.